

การสำรวจเนื้อหา เครื่องช่วยการเรียนรู้ และลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา
ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

นาย เสรี ชิวคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-095-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A SURVEY OF CONTENTS, INSTRUCTIONAL AIDS AND
GENERAL APPEARANCES OF ART EDUCATION TEXTBOOKS ACCORDING TO
LOWER SECONDARY EDUCATION CURRICULUM B.E. 2521 (REVISED
EDITION B.E. 2533)**

Mr. Seree Chiwkha

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Art Education**

Department of Art Education

Graduate School

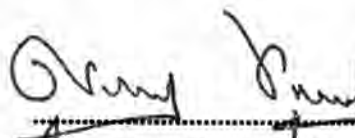
Chulalongkorn University

Academic Year 1997

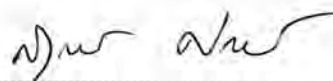
ISBN 974-637-095-2

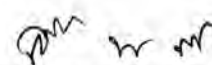
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสำรวจเนื้อหา เครื่องช่วยการเรียนรู้ และลักษณะทั่วไปของ
หนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
โดย นาย เสรี ชิวคำ
ภาควิชา ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยระดับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกฤษณ์ ศรีบุรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เกษร ธิตะจारी)

เสรี ชิวคํา : การสำรวจเนื้อหา เครื่องช่วยการเรียนรู้ และลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียน
วิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
(A SURVEY OF CONTENTS, INSTRUCTIONAL AIDS AND GENERAL APPEARANCES OF
ART EDUCATION TEXTBOOKS ACCORDING TO LOWER SECONDARY EDUCATION
CURRICULUM B.E. 2521 (REVISED EDITION B.E. 2533))
อ. ที่ปรึกษา : ดร. สันติ คุณประเสริฐ , 190 หน้า. ISBN 974-637-095-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจเนื้อหา เครื่องช่วยการเรียนรู้ และลักษณะทั่วไปของ
หนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้แก่ หนังสือเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด
และสำนักพิมพ์ประสานมิตร จำกัด ในด้าน 1) ด้านเนื้อหาของหนังสือ 2) ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้
3) ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือ โดยใช้เครื่องมือการศึกษาหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และ
ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ และ
นำเสนอผลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านเนื้อหาของหนังสือ เนื้อหาความรู้ความเข้าใจพื้นฐานศิลปะ ร้อยละ
64.82 เนื้อหาความซาบซึ้งในศิลปะ ร้อยละ 15.35 เนื้อหาศิลปปฏิบัติ ร้อยละ 10.81 และเนื้อหาการนำศิลปะ
ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 8.99 2) ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ ลักษณะโครงสร้างเนื้อหาประกอบด้วย
บทนำ เนื้อหา กิจกรรม มากที่สุด ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด
ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาประกอบด้วย ข้อความตามด้วยภาพประกอบ ตัวอักษรมีขนาด 16 ปอยท์
ภาพประกอบเป็นภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ ชนิดของภาพประกอบเป็นภาพฮาล์ฟโทนมากกว่าภาพลายเส้น
ภาพประกอบมีหน้าที่ส่งเสริมเนื้อหาให้เด่นชัดขึ้นมากที่สุด จำนวนหน้าของภาพประกอบมีมากกว่า
จำนวนหน้าของเนื้อหา และแหล่งข้อมูลอ้างอิงเป็นหนังสือภาษาไทยมากที่สุด 3) ด้านลักษณะทั่วไป
ของหนังสือ หนังสือมีขนาด 8 หน้ายกพิมพ์ (18.5 x 26 ซม.) มากที่สุด แบบรูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า
แนวตั้ง ปกหนังสือเป็นกระดาษอาร์ตเคลือบมัน กระดาษเนื้อในเป็นกระดาษปรู๊ฟมากที่สุด การพิมพ์ตัวอักษร
มีความคมชัด การพิมพ์รูปภาพมีลักษณะไม่ชัดเจนบางภาพ การเรียงลำดับเลขหน้าถูกต้อง และวิธีการเข้าเล่ม
แบบไสสันตากาว

ภาควิชา ศิลปศึกษา
สาขาวิชา ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C843668 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: ART EDUCATION TEXTBOOKS / LOWER SECONDARY EDUCATION CURRICULUM

SEREE CHIWKHA : A SURVEY OF CONTENTS, INSTRUCTIONAL AIDS AND
GENERAL APPEARANCES OF ART EDUCATION TEXTBOOKS ACCORDING TO LOWER
SECONDARY SCHOOL EDUCATION CURRICULUM B.E. 2521 (REVISED EDITION B.E. 2533)
THESIS ADVISOR : SANTI KHUNPRASERT, Ed.D. 190 pp. ISBN 974-637-095-2

The purposes of the research was to survey art education textbooks according to lower secondary education curriculum B.E. 2521 (Revised edition B.E. 2533). The textbooks were permitted by the Ministry of Education and published by five different publishers : The Department of Curriculum and Instruction Development, Ministry of Education, Thai Watana Panish Publisher, Watana Panish Publisher, Aksorn Chareon Tat Publisher and Prasanmit Publisher. Three aspects are studied : (1) Textbook Contents (2) Instructional Aids (3) General Appearances. The survey method of art education textbooks is based on the criteria established by the researcher with the approval of the specialists. The obtained data are analysed statistically by means of percentage and presented in tables with descriptions.

The findings were found that (1) Textbook Contents : The basic knowledge and understanding about art 64.82 %, art appreciation 15.35 %, art activity 10.81 % and art for functional living 8.99 % (2) Instructional Aids : The most important characteristics of the structure are introduction, content and activity. The essential part for introduction is educational objectives. The presentation of the content contains text paragraphs together with the illustrations. The font size is 16 points. The illustration are displayed in colour more than black and white. Above all, halftone photograph illustrations are used more than drawing ones. Illustrations are used to support the content and there are more illustrated pages than content pages. Thai text books are mostly used as references. (3) General Appearances : The textbooks are A4 size (18.5 x 26 c.m.), the format is upright and coated paper is used as covers. The newsprint paper is mostly used, printed characters are clear while printed illustrations are not so sharp. The page running numbers are correct and the binding method is gluing.

ภาควิชา..... ศิลปศึกษา

สาขาวิชา..... ศิลปศึกษา

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของอาจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. อัมไพ ติรณสาร คณาจารย์ภาค วิชาศิลปศึกษาทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยมาด้วยดี ตลอดจนผู้ เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงของการวิเคราะห์ข้อมูล สำนักพิมพ์และผู้แต่งหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาทุกท่านที่กรุณาสละเวลาเพื่อให้ ข้อมูลในการวิจัย และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของ บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ และบิดา-มารดา ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

นายเสรี ชิวค้ำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	12
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	13
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	13
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	14
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
2.1 หลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา.....	15
2.1.1 หลักสูตรวิชาศิลปศึกษา.....	15
2.1.2 ความมุ่งหมายของการศึกษาวิชาศิลปศึกษา.....	22
2.1.3 การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา.....	25
2.2 หนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา.....	32
2.2.1 ความหมายของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา.....	32
2.2.2 ความเป็นมาของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา.....	34
2.2.3 ลักษณะหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา.....	40
2.2.4 ลักษณะหนังสือเรียนที่ดี.....	44
2.2.5 ความสำคัญและประโยชน์ของหนังสือเรียน.....	47
2.2.6 การใช้หนังสือเรียน.....	51
2.2.7 การผลิตหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.3 วิธีการสำรวจเนื้อหาในหนังสือเรียน.....	61
2.4 เกณฑ์การศึกษาหนังสือเรียน.....	66
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	77
2.4.1 งานวิจัยในประเทศ.....	77
2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	83
3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	87
3.1 ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาเกณฑ์การสำรวจหนังสือ.....	87
3.2 ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	87
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ.....	97
3.4 ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	99
3.5 ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิเคราะห์.....	100
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
4.1 ตารางสำรวจเนื้อหาของหนังสือเรียน.....	102
4.2 ตารางสำรวจด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้.....	110
4.3 ตารางสำรวจด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือ.....	133
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	145
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	146
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	151
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	158
รายการอ้างอิง.....	160
ภาคผนวก.....	168
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	168
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	175
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้แต่งหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา.....	182
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสำนักพิมพ์.....	184
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	186
ประวัติผู้วิจัย.....	190

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การศึกษาเนื้อหา เครื่องช่วยการเรียนรู้ และลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียน จากเกณฑ์ของนักการศึกษา 5 ท่าน	10
2 การจำแนกประเภทเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา	91
3 ตารางวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ด้านเนื้อหาของหนังสือ	94
4 กรอบเนื้อหาและข้อคำถาม ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้	95
5 กรอบเนื้อหาและข้อคำถาม ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือ	96
6 ผลการสำรวจด้านเนื้อหาของหนังสือ ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ และด้าน ลักษณะทั่วไปของหนังสือที่ตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิ	98
7 จำนวนและคำร้อยละของเนื้อหาในหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษาของแต่ละสำนักพิมพ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	102
8 จำนวนและคำร้อยละของเนื้อหาในหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษาของแต่ละสำนักพิมพ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	103
9 จำนวนและคำร้อยละของเนื้อหาในหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษาของแต่ละสำนักพิมพ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	104
10 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้นของเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ในหนังสือเรียนวิชา ศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของกรมวิชาการ	105
11 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้นของเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ในหนังสือเรียนวิชา ศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด	106
12 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้นของเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ในหนังสือเรียนวิชา ศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.....	107
13 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้นของเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ในหนังสือเรียนวิชา ศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด ...	108
14 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้นของเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน ในหนังสือเรียนวิชา ศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์ประสานมิตร	109
15 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทุกสำนักพิมพ์ ด้านเนื้อหาของหนังสือเรียนในหนังสือเรียน วิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	110
16 จำนวนและคำร้อยละ ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามสำนักพิมพ์	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17 จำนวนและคำร้อยละ ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามสำนักพิมพ์	114
18 จำนวนและคำร้อยละ ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามสำนักพิมพ์	117
19 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้น ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียน วิชาศิลปของกรมวิชาการ	120
20 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้น ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียน วิชาศิลปของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด	122
21 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้น ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียน วิชาศิลปของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด	124
22 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้น ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียน วิชาศิลปของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด	126
23 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทั้ง 3 ระดับชั้น ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียน วิชาศิลปของสำนักพิมพ์ประสานมิตร	128
24 จำนวนและคำร้อยละเฉลี่ยทุกสำนักพิมพ์ ด้านเครื่องช่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียน วิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	130
25 จำนวนและคำร้อยละ ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นของกรมวิชาการ	133
26 จำนวนและคำร้อยละ ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด	135
27 จำนวนและคำร้อยละ ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด	137
28 จำนวนและคำร้อยละ ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด	139
29 จำนวนและคำร้อยละ ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นของสำนักพิมพ์ประสานมิตร	141
30 จำนวนและคำร้อยละ ด้านลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนวิชาศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น เฉลี่ยทุกสำนักพิมพ์	143